

Obsah

1.	Úvod (Rudolf Procházka)	9
2.	Přírodní podmínky Přerova a Předmostí (Rudolf Procházka)	9
2.1.	Stručný přehled geologie a geomorfologie	9
2.2.	Struktura antropogenních uloženin raně středověkého období v Přerově	11
2.3.	K problematice vegetačního krytu v raném středověku	12
3.	Přehled dějin bádání raně středověkého osídlení Přerova (Rudolf Procházka)	12
4.	Metodika archeologických výzkumů (Rudolf Procházka)	15
5.	Záchranný archeologický výzkum na Horním náměstí č. p. 8, 9 (Rudolf Procházka)	16
5.1.	Postup výzkumu	16
5.2.	Metoda terénního odkryvu a „kabinovní“ etapy výzkumu	20
5.3.	Vývoj středověkých sídlištních aktivit v jednotlivých plochách	23
5.3.1.	Plocha A	23
5.3.1.1.	Období věteřovské kultury (1. fáze)	23
5.3.1.2.	Středohradištní osídlení (2. fáze)	23
	Subfáze 2.1.	23
	Subfáze 2.2.	23
	Subfáze 2.3.	23
	Subfáze 2.4.	26
5.3.1.3.	Hradba se zástavbou (3. fáze, sklonek 10. – závěr 1. třetiny 11. století)	26
	Subfáze 3.1. Úpravy pod pod sruby a hradbou	26
	Subfáze 3.2. Hradba a zástavba za ní.	26
	Mikrofáze 3.2.1.	26
	Mikrofáze 3.2.2.	27
	Mikrofáze 3.2.3.	27
	Mikrofáze 3.2.4.	28
	Mikrofáze 3.2.5.	30
	Subfáze 3.3. Výplně srubových konstrukcí a prostoru mezi hradbou a sruby	30
	Mikrofáze 3.3.1.	30
	Mikrofáze 3.3.2.	31
5.3.1.4.	Planýrka opevnění a zástavby (4. fáze, 2. třetina 11. století)	31
	Subfáze 4.1.	31
	Subfáze 4.2.	33
5.3.1.5.	Shrnutí mladších terénních situací	33
	Fáze 5 (11. /12. – 12. století)	33
	Fáze 6 (13. století)	33
	Fáze 7 (13. století)	33
	Fáze 8 (14. – 15. století)	33
	Fáze 9 (15. /16. století)	33
	Fáze 10	34
5.3.2.	Plocha B	34
	1. fáze	34
	2. fáze – středohradištní	34
	Subfáze 2.1.	34
	Subfáze 2.2.	34
	Subfáze 2.3.	34
	3. fáze – výstavba dřevěné konstrukce (přelom 10. /11. století)	35
	Subfáze 3.1	35
	Subfáze 3.2	35
5.3.3.	Plocha C	35
5.3.4.	Plocha D (kanalizace)	38

5.3.5.	Plocha E, F – parkán	38
5.3.6.	Plocha G	39
5.3.7.	Řez P7	39
5.3.8.	Řez P15	39
5.3.9.	Řez P16	41
5.3.10.	Řezy P17 – P19	41
5.4.	Popis stratigrafických jednotek	45
5.4.1.	Vrstvy	45
5.4.2.	Výkopy	55
5.4.3.	Dřevěné konstrukce (3. fáze)	58
5.4.4.	Dřevěné prvky (3. fáze)	59
5.4.5.	Zděné a hliněné konstrukce	65
6.	Archeologický výzkum na Horním náměstí č. p. 21 (Rudolf Procházka)	66
6.1.	Postup výzkumu	66
6.2.	Metoda vyhodnocení terénní dokumentace	66
6.3.	Vývoj středověkých sídlištních aktivit v ploše sond 1–4	67
6.3.1.	Sondy 1–3.	67
	1. fáze – věteřovské osídlení	67
	2. fáze – osídlení 9. /10. – 2. polovina 10. století	67
	3. fáze – 1. polovina 11. století	71
	4. fáze – 2. polovina 11. – 12. století	76
	5. fáze – vrcholný až pozdní středověk	76
	6. fáze – pozdní gotika a renesance, pozdní 15. – počátek 17. století	76
	7. fáze – pozdní novověk	77
6.3.2.	Sonda 4	77
6.4.	Popis stratigrafických jednotek	77
6.4.1.	Uložení	77
6.4.2.	Výkopy	86
6.4.3.	Dřevěné konstrukce (2. – 4. fáze)	87
6.4.4.	Zděné konstrukce	87
6.4.5.	Dřevěné prvky (3. a 4. fáze)	88
7.	Metoda zpracování keramiky (Rudolf Procházka)	89
8.	Movité nálezy středohradištního osídlení (2. fáze) (Rudolf Procházka)	91
8.1.	Keramika subfáze 2.2 v č. p. 8, 9	91
8.2.	Keramika fáze 2.3, 2.4 v č. p. 8, 9	96
8.3.	Středohradištní keramika v č. p. 21	101
8.4.	Středohradištní keramika v kontextu hrnčířské produkce Hané	101
8.5.	Otázka povelkomoravské keramické produkce; výskyt některých „progresivních“ rysů v jednotlivých okruzích středohradištní keramiky na Moravě	103
8.6.	Železné předměty 2. fáze osídlení	113
	<i>Katalog</i>	113
	<i>Vyhodnocení</i>	115
8.7.	Předměty z kostí a dřeva	116
9.	Základní rysy středohradištního osídlení a otázka „povelkomoravského“ využití Horního náměstí v 10. století na základě výzkumů v č. p. 8, 9 a 21 (Rudolf Procházka)	116
10.	Osídlení 3. a 4. fáze (konec 10. – první polovina 11. století) v č. p. 8, 9 a 21 (Rudolf Procházka)	117
10.1.	Charakteristika opevnění v kontextu soudobého obranného stavitelství (Rudolf Procházka)	117
10.2.	Zástavba	121
10.3.	Datování hradby a přilehlé zástavby pomocí dendrochronologie	126
10.4.	Movité předměty	127
10.4.1.	Keramika	127

10.4.1.1.	Keramika z č. p. 8, 9	129
10.4.1.2.	Keramika z č. p. 21	150
10.4.1.3.	Shrnutí – hlavní rysy raně mladohradištní keramiky v č. p. 8 a 21	169
10.4.1.4.	K raně mladohradištní keramice z dalších přerovských lokalit	174
10.4.1.5.	Začlenění přerovské keramiky I. mladohradištního stupně do širšího rámce středoevropského vývoje	181
10.4.1.5.1	Morava a české Slezsko	181
10.4.1.5.2	Proměny tvarů hrncovitých nádob ve středohradištním a starším mladohradištním období v sousedních zemích	207
10.4.1.5.3.	Proměny výzdoby v okolních zemích	225
10.4.1.5.4.	Raně mladohradištní keramika ve střední Evropě a moravská produkce - několik slov závěrem	239
10.4.2.	Železné předměty z č. p. 8, 9 a 21	240
	<i>Katalog</i>	240
	<i>Vyhodnocení</i>	241
10.4.3.	Výrobky z barevných kovů	246
	<i>Katalog</i>	246
	<i>Vyhodnocení</i>	246
10.4.4.	Kamenné předměty	247
	<i>Katalog</i>	247
	<i>Vyhodnocení</i>	249
10.4.5.	Přesleny	249
	<i>Katalog</i>	249
	<i>Vyhodnocení</i>	249
10.4.6.	Výrobky ze skla	250
10.4.7.	Výrobky z kostí a parohu	251
	<i>Katalog (Zdeňka Sívová)</i>	251
	<i>Vyhodnocení (Rudolf Procházka)</i>	253
10.4.8.	Výrobky ze dřeva	258
	<i>Katalog</i>	258
	<i>Vyhodnocení</i>	260
10.4.9.	Výrobky z kůže	264
	<i>Katalog (Ivana Shromáždilová)</i>	264
	<i>Vyhodnocení (Rudolf Procházka)</i>	265
10.5.	Výpověď pramenů o běžném životě obyvatel hradu (Rudolf Procházka)	267
10.5.1.	Zaměstnání, vybava domácnosti a jednotlivce na základě movitých nálezů	267
10.5.2.	Poznatky o potravní složce subsistenčního systému na základě paleozoologického a paleobotanického výzkumu	268
10.5.2.1.	Živočišná složka výživy	268
10.5.2.2.	Rostlinná část stravy	273
10.5.3.	Zásobování dřevem	274
10.5.4.	K dalším složkám subsistenčního systému	274
10.5.5.	K sociální skladbě obyvatel, výrobě a obchodu	275
11.	Přerovská raně středověká aglomerace – současný stav poznání (Rudolf Procházka)	276
12.	Základní rysy politického vývoje Moravy na přelomu 1. a 2. tisíciletí a hrad Přerov (Rudolf Procházka)	283
13.	Polský Přerov – součást širšího modelu šíření moci? (Rudolf Procházka)	290
14.	Resumé Castle Přerov in the Early Middle Ages (9th – 11th century) and the beginning of the Young Hillfort material culture. Archeological excavation in the Horní square No 8, 9 and 21	293
15.	Prameny a literatura	324

16.	List of figures	354
17.	Autoři kreseb a fotografií	359
18.	Přílohy	
18.1.	Deskripční systém keramiky (Rudolf Procházka)	361
18.2.	Mikropetrografický výzkum raně středověké keramiky z Přerova (Miroslava Gregerová)	368
18.3.	Materiálový průzkum kovových předmětů (Jiří Hošek, † Vladimír Ustohal)	431
18.4.	Mikroanalýza raně středověkých železářských strusek z Přerova, Horního náměstí (Karel Stránský, Drahomíra Janová)	443
18.5.	Rentgen-fluorescenční analýza oloveného mincovního závaží z Přerova (Martin Hložek)	447
18.6.	Analýza osteologického materiálu z lokality Přerov – Horní náměstí č. p. 8, 9 ze středohradištního období. (Miriam Nývltová Fišáková – Libor Weiter – Zdeňka Šůvová)	448
18.7.	Archeobotanický výzkum v Přerově (Petr Kočár – Romana Kočárová – † Emanuel Opravil)	454
18.8.	Závěrečná zpráva o dendrochronologické analýze (Jaroslav Škojec)	545